

Анотація

Антонов К. В., Савенко С. А. Сучасний стан та напрями розвитку наукового обґрунтування оперативно-розшукового забезпечення судового провадження. — Стаття.

У статті проаналізовано наукові дослідження, присвячені оперативно-розшуковому забезпеченню кримінального судочинства. Зокрема, визначено основні напрями наукових досліджень цього питання крізь призму теорій оперативно-розшукової діяльності, кримінального процесу та адміністративної діяльності. Обґрунтовано, що існуючі дослідження цього питання знаходяться у стані формування методологічної основи.

Ключові слова: наукове забезпечення, оперативно-розшукова діяльність, кримінальне провадження, судове провадження.

Аннотация

Антонов К. В., Савенко С. А. Современное состояние и направления развития научного обоснования оперативно-розыскного обеспечения судебного производства. — Статья.

В статье проанализированы научные исследования, посвященные оперативно-розыскному обеспечению судебного производства. В частности, определены основные направления исследования этой проблемы в контексте оперативно-розыскной науки, административной деятельности и уголовного процесса. Обосновано, что существующие исследования этого вопроса находятся в состоянии формирования методологической основы.

Ключевые слова: научное обеспечение, оперативно-розыскная деятельность, уголовное производство, судебное производство.

Summary

Antonov K. V., Savenko S. A. The current state and directions of scientific substantiation in operative and investigative ensuring of criminal proceedings. — Article.

In this article scientific reserches of operative and investigative ensuring of criminal proceedings were analyzed. In particular, were reviewed main directions of scientific researches in the theoretical aspects of operative and investigative activity, criminal process and administrative law. Was substantiated that scientific researches of this problem are in the process of metodological background development.

Keywords: Scintific ensuring, operative and investigative activity, criminal proceedings, judicial proceedings.

УДК 343.1

Т. О. Лоскутов

ОБСЯГ ПРЕДМЕТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Схвалена у 2008 році Концепція реформування кримінальної юстиції України встановлює, що принципами, на яких має будуватись кримінальна юстиція України, є верховенство права, гуманізація законодавства у сфері кримінальної юстиції, поєднання захисту прав особи і забезпечення публічних інтересів, невідворотність відповідальності та покарання за кримінально карані діяння, цілісність та закінченість регламентації діяльності суб'єктів кримінальної юстиції, гарантування права на судовий захист, забезпечення рівності всіх перед законом та процесуальної рівності сторін у кримінальному провадженні, відповідність нормативних актів з питань функціонування криміналь-

© Т. О. Лоскутов, 2012

ної юстиції вимогам міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [1, 23].

Врахування зазначених принципів під час побудови системи кримінальної юстиції обумовлює актуальність дослідження предмета правового регулювання у кримінальному процесі, зокрема його обсягу. Від останнього залежить, з одного боку, ефективність боротьби зі злочинністю, з іншого — дотримання прав і законних інтересів людини під час кримінального провадження.

Загальні питання правового регулювання досліджувалися такими вченими з теорії права, як С. С. Алексеевим, О. Д. Васильєвим, В. М. Горшенєвим, М. В. Долгополовою, М. П. Карєвим, Д. А. Керімовим, В. М. Коганом, В. В. Копейчиковим, В. Н. Кудрявцевим, Е. В. Кузнецовим, В. В. Лазарєвим, М. І. Матузєвим, В. С. Нерсєсянцем, В. В. Нікитинським, М. П. Орзіхом, В. Н. Протасєвим, П. М. Рабіновичем, О. Ф. Скакун, В. Д. Сорокіним, В. В. Субочєвим, Ю. О. Тихомировим, І. Л. Чєстновим, М. Д. Шаргородським, Г. Г. Шмельєвою, Л. С. Явич та іншими.

Проблеми правового регулювання у кримінальному процесі досліджували такі вчені: Л. Б. Алексєєва, О. А. Банчук, А. П. Бущенко, В. П. Бож'єв, В. В. Вандишев, Ю. М. Грошевий, О. В. Гладішева, В. Г. Даєв, О. П. Дєрбєнєв, А. Я. Дубинський, В. С. Зелєнецький, Л. Б. Зусь, Л. І. Ільницька, Л. М. Карнєєва, Р. О. Куйбіда, О. М. Ларін, Л. М. Лобойко, Л. В. Головка, П. А. Лупинська, В. Т. Маляренко, В. І. Манукян, С. Д. Міліцин, Г. А. Нафікова, В. Т. Нор, О. В. Смірнов, І. Л. Петрухін, М. А. Погорецький, М. С. Строгович, С. А. Шейфер, С. Д. Шєстакова, М. Є. Шумило, Н. А. Якубович та інші. Разом з тим праці наведених вчених торкалися лише окремих проблем предмета правового регулювання. Увага не акцентувалася на дослідженні обсягу предмета правового регулювання у кримінальному процесі.

Серед наукових публікацій нами була знайдена лише одна фундаментальна робота, що присвячена дослідженню предмета регулювання радянського кримінально-процесуального права [2]. Її автор дослідив поняття, структуру предмета регулювання кримінально-процесуального права, його місце серед інших галузєвих предметів регулювання. Проте, у монографії не було досліджено обсягу предмета кримінально-процесуального регулювання. Це підтверджує актуальність теми, що винєсєна у заголовок цієї статті.

Метою дослідження є новий науковий результат у вигляді визначення обсягу предмета правового регулювання у кримінальному процесі. Для досягнення вказаної мети необхідно виконати такі завдання: 1) дослідити та визначити обсяг предмета правового регулювання у кримінальному процесі; 2) з'ясувати нормативні передумови щодо зменшення або збільшення обсягу предмета кримінально-процесуального регулювання та визначити його фактичний стан.

Визначєну у юридичній літературі дефініцію обсягу кримінально-процесуальної компетенції як її змістовне та кількісне наповнення [3, 81] доцільно використовувати під час дослідження обсягів інших кримінально-процесуальних категорій¹. Не є винятком і предмет правового регулювання у кримінальному процесі.

Змістовним наповненням предмета правового регулювання у кримінальному процесі є сукупність таких елементів: 1) кримінально-процесуальні відносини; 2) кримінально-процесуальна діяльність; 3) права і законні інтереси людини. Обґрунтування включення останніх до змісту предмета правового регулювання нами було дано у попередніх публікаціях [5; 6]. Тому у цій статті не будемо зупинятися на дослідженні змістовного наповнення предмета правового регулювання у кримінальному процесі, а зацентруємо увагу щодо його кількісного наповнення.

Права і законні інтереси людини є первинним елементом предмета правового регулювання у кримінальному процесі, бо визначають реалізацію кримінально-процесуальних відносин і здійснення кримінально-процесуальної діяльності. Це зумовлює визначення загального обсягу предмета кримінально-процесуального регулювання у частині його кількісного наповнення шляхом встановлення всієї сукупності прав і законних інтересів людини, що регулюються кримінально-процесуальним правом.

Загальний обсяг (кількість) прав і законних інтересів, що регулюються кримінально-процесуальним правом, точно визначити важко, та у цьому немає жодної потреби. Важливим є те, щоб такий обсяг прав і законних інтересів забезпечував можливість задоволення природних потреб людини.

Найбільш релевантними до сфери кримінально-процесуального регулювання є потреби людини у свободі та безпеці². Можливість задоволення останньої забезпечуються правовим регулюванням прав людини, що охороняються кримінальним законом (далі — кримінальні права). Їх порушення (припущення про порушення) обумовлює обов'язкове здійснення кримінального процесу, що спрямований на їх поновлення. Причому залежно від порушеного кримінального права здійснюється певний обсяг кримінально-процесуальної діяльності (наприклад, при порушенні кримінального права на життя обов'язковим є призначення експертизи). Тобто специфіка кримінальних прав людини обумовлює обсяг предмета кримінально-процесуального регулювання.

Необхідність задоволення людської потреби у свободі реалізується «через» кримінальний процес і забезпечується обсягом процесуальних прав, встановлених, передусім, Конституцією України, кримінально-процесуальним законом, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (далі — ЄКПЛ) та рішеннями Європейського суду з прав людини (далі — ЄСПЛ). Прикладом таких прав є: право на справедливий судовий розгляд, право на розумні строки кримінального провадження, право на захист, право на свободу від самовикриття, право на оскарження рішень, дій та бездіяльності органів кримінального провадження тощо.

Таким чином, загальний обсяг предмета правового регулювання у кримінальному процесі становить «сукупність обсягів» правового регулювання: 1) кримінально-процесуальної діяльності (кримінально-процесуальних відносин), що зумовлене порушенням кримінальних прав людини і спрямоване на задоволення потреби людини у безпеці; 2) процесуальних прав людини, що викликане

реалізацією кримінального процесу і направлене на задоволення людської потреби у свободі.

Обсяг предмета кримінально-процесуального регулювання у частині забезпечення задоволення потреби людини у безпеці не може перевищувати обсягу предмету такого регулювання у частині гарантування задоволення людської потреби у свободі. Бо зазначені потреби є рівноцінними для людини. Пропорційність у можливості задоволення людських потреб у безпеці та свободі має визначати загальний обсяг предмета правового регулювання у кримінальному процесі.

За такою схемою щодо потреб людини ЄСПЛ застосовує нормативні положення ЄКПЛ. Так, у п. 59 у рішенні ЄСПЛ «Класс та інші проти Німеччини» (1978) зазначено, що системі ЄКПЛ притаманна узгодженість між вимогами захисту демократичного суспільства (*потреба у безпеці*) і прав приватних осіб (*потреба у свободі*) (курсив мій. — Т.Л.). Як зазначено в Преамбулі ЄКПЛ, дотримання «основних свобод залежить, з одного боку, від справжньої демократичної системи та, з іншого боку, від загального розуміння і дотримання прав людини». У контексті ст. 8 це означає, що треба шукати рівновагу між здійсненням прав особи, що гарантує п. 1 ст. 8, та необхідністю, що впливає із п. 2 ст. 8, встановлювати таємне спостереження для захисту демократичного суспільства в цілому [8].

У рішенні «Броуган та інші проти Сполученого Королівства» (1988) зазначено, що ЄСПЛ, беручи до уваги зростання тероризму у сучасному суспільстві, вже визнавав необхідність належної рівноваги між захистом в загальних інтересах інститутів демократії та забезпеченням прав особи, що впливає із ЄКПЛ [9]. Відносно цієї справи у спільній особливій думці судді Тор Вільямсон, Биндшедлер-Роберт, Гелькюкю, Матшер і Вальтикос зазначили, що необхідно ретельно зважувати, з одного боку, права затриманих осіб (*потреба у свободі*), а з іншого, права населення в цілому, для котрого дії терористів представляють серйозну загрозу (*потреба у безпеці*) (курсив мій. — Т.Л.) [9].

На наш погляд, такий правозастосовний підхід ЄСПЛ є дійсно справедливим, бо враховує можливість задоволення обох потреб людини. Тому за його аналогією слід визначати обсяг предмета правового регулювання у кримінальному процесі.

Отже, загальний обсяг предмета правового регулювання у кримінальному процесі у частині його кількісного наповнення має являти собою такий сукупний обсяг кримінально-процесуальної діяльності, кримінально-процесуальних відносин, прав і законних інтересів, що уможлиблював б рівномірне задоволення потреб людини у безпеці та свободі.

На сьогодні, коли життя людини у різних його сферах швидко змінюється, злочинність набуває нових форм реалізації, а права і свободи людини стають предметом правового регулювання всіх галузей законодавства, неабиякого значення набуває питання щодо зміни обсягу предмета правового регулювання у кримінальному процесі. Важливість цього питання підтверджується прикладом правового регулювання у США, що наведений Б. Г. Розовським. Останній

пише, що після подій 11 вересня 2001 р. прийнятий в США «Акт 2001 року, що згуртовує і зміцнює Америку забезпеченням належними знаряддями, котрі необхідні для припинення тероризму і запобігання йому» («Акт патріота»), котрим, всупереч загальному правилу про те, що ордер виданий судом, має містити «детальний опис місця, котре підлягає обшуку, осіб або предметів, що підлягають арешту», дозволяється санкціонування судом використання визначників телефонних номерів абонентів «у будь-якому місці Сполучних Штатів», а не лише «у межах територіальної юрисдикції суду», як це обумовлювалося попередньою редакцією ст. 3123 Титулу 18 Зводу законів США [10, 198-199].

Скасовано також правило про необхідність «достатніх підстав» для проведення прослуховування і електронного спостереження. При зверненні в суд для отримання згоди вказується лише те, що технічне спостереження вимагається в інтересах операції, що проводиться [10, 199].

Зазначений приклад правового регулювання у США після терактів 2001 року яскраво показує як співвідношення людських потреб у безпеці (припинення та запобігання тероризму) та у свободі (право людини на приватність) у предметі правового регулювання може впливати на зміну обсягу останнього.

Доктринальне тлумачення норм Конституції України свідчить про те, що обсяг предмета правового регулювання у кримінальному процесі не може бути зменшений. Це впливає із змісту ч. 3 ст. 22, якою встановлюється, що при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод [11, 8]. Разом з тим таке тлумачення положень основного закону вказує на можливість збільшення обсягу предмета кримінально-процесуального регулювання. Підтверджується це ч. 1 цієї ж статті. Останньою встановлюється, що права і свободи людини і громадянина, закріплені Конституцією, не є вичерпними [11, 8]. Таким чином, згідно із науковим тлумаченням положень Конституції має спостерігатися тенденція до збільшення обсягу предмета правового регулювання у кримінальному процесі, але ніяк не до його зменшення.

Аналіз рішень ЄСПЛ проти України свідчить про те, що обсяг предмета правового регулювання Кримінально-процесуального кодексу України (далі — КПК 1960р.) у частині регламентації конвенційних прав і законних інтересів людини є дещо звуженим. Так, під час розгляду справи «Волохи проти України» (2006) ЄСПЛ встановив порушення права на повагу до приватного життя та кореспонденції, що передбачене ст. 8 ЄКПЛ. ЄСПЛ дійшов висновку, що втручання не було здійснено «згідно із законом», оскільки законодавство України не визначає з достатньою чіткістю межі та умови здійснення органами влади своїх дискреційних повноважень щодо накладення арешту на поштово-телеграфну кореспонденцію, її виїмки та не передбачає достатніх гарантій захисту від свавілля при застосуванні таких заходів спостереження [12].

У справі «Меріт проти України» (2004) ЄСПЛ зробив висновок, що було порушення ст. 13 ЄКПЛ, з огляду на відсутність ефективного і доступного способу захисту згідно з національним правом стосовно скарги заявника з приводу надмірної тривалості кримінального провадження у його справі [13].

Порушення ст. 5 ЄКПЛ констатовано ЄСПЛ у рішенні «Свершов проти України» (2008) у зв'язку із неврегульованістю у положеннях національного законодавства процедури встановлення юридичних підстав щодо тримання особи під вартою після направлення кримінальної справи із обвинувальним висновком до суду першої інстанції [14].

І це далеко не всі рішення ЄСПЛ проти України, що свідчать про невідповідність обсягу предмета правового регулювання кримінально-процесуального законодавства обсягу європейських стандартів дотримання прав людини.

Окрім того, прийнятий 13 квітня 2012 року Кримінальний процесуальний кодекс України (далі — КПК 2012 р.) також не позбавлений недоліків щодо обсягу правової регламентації європейських стандартів забезпечення прав людини.

Так, ст. 241 КПК 2012 р. передбачається можливість проведення примусового освідування за рішенням сторони обвинувачення (прокурора) [15]. Про невідповідність вказаного положення європейським стандартам забезпечення прав людини свідчить зміст Рішення ЄСПЛ у справі «Саундерс проти Сполученого Королівства» (1996). У цьому Рішенні у п. 68 зазначено, що право зберігати мовчання та його складова не давати свідчень проти себе спеціально у ст. 6 ЄКПЛ не згадуються, проте вони є загально визнаними міжнародними нормами, які покладені в основу справедливої судової процедури, про яку йдеться у ст. 6. Їхній смисл *inter alia* — у захисті обвинуваченого від зловмисного примусу з боку влади, що допомагає запобігти судовим помилкам, поставленим ст. 6. Це право, як зазначив ЄСПЛ, сприяє тому, щоб обвинувачення не використовувало докази, отримані всупереч волі обвинуваченого за допомогою примусу або тиску. У цьому розумінні це право тісно пов'язане з презумпцією невинності, яка міститься в п. 2 ст. 6 ЄКПЛ [16, 110].

Статтею 294 КПК 2012 р. передбачено, що строк досудового розслідування кримінального правопорушення може бути продовжений прокурором [15]. Ця норма не узгоджується із європейськими стандартами прав людини у частині дотримання принципу змагальності, що впливає із права на справедливий судовий розгляд. У п. 60 у рішенні «Роув и Девис проти Сполученого Королівства» (2000) ЄСПЛ встановлено, що фундаментальним аспектом права на справедливий судовий розгляд є те, що розгляд кримінальної справи, включаючи процедурні елементи, має бути змагальним і в цьому процесі повинен бути забезпечений принцип рівності сторін, тобто обвинувачення та захисту. При вирішенні питання чи сталося порушення ст. 6 ЄСПЛ має розглянути чи був процес справедливим у цілому... [17, 86].

У змагальному кримінальному процесі сторона обвинувачення (у нашому випадку прокурор) не може «сама для себе» продовжувати строк досудового розслідування, оскільки це значно послабляє гарантії сторони захисту щодо розгляду кримінальної справи справедливим судом у розумні строки. Прокурору, який за КПК 2012 р. керує досудовим провадженням, іноді буде не вигідно об'єктивно застосовувати підстави щодо продовження строків останнього. Тому ЄСПЛ у своїх Рішеннях вимагає, щоб суб'єктом вирішення питання про продовження строків кримінального провадження був суд, котрий є незалеж-

ним від сторін обвинувачення і захисту. Так, у п. 23 у Рішенні «Цихановський проти України» (2007) зазначено, що саме національні суди мають створювати умови для того, щоб судове провадження було швидким та ефективним. Зокрема, національні суди мають вирішувати, чи відкласти судові засідання за клопотанням сторін, а також чи вживати якісь дії щодо сторін, чия поведінка спричинила невиправдані затримки у провадженні [18, 102].

Перелік нормативних положень КПК 2012 р., що суперечать європейським стандартам дотримання прав людини, не вичерпується наведеними прикладами. Перерахування всіх виявлених нами невідповідностей КПК 2012 р. європейським стандартам кримінального судочинства унеможливило встановлений обсяг даної статті.

Проте вважаємо за необхідне вказати причину, котра зумовила існування проблем в обсязі предмета кримінально-процесуального регулювання КПК 1960 р. та КПК 2012 р. Такою, на наш погляд, є обмежена регламентація можливості задоволення потреби людини у свободі. Це є неприпустимим у правовій державі, у Конституції якої встановлено, що права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави [11, 5].

У результаті дослідження, здійсненого у цій статті, можна зробити наступні висновки:

1. Загальний обсяг предмета правового регулювання у кримінальному процесі становить «сукупність обсягів» правового регулювання: 1) кримінально-процесуальної діяльності (кримінально-процесуальних відносин), що зумовлене порушенням кримінальних прав людини і спрямоване на задоволення потреби людини у безпеці; 2) процесуальних прав людини, що викликане реалізацією кримінального процесу і направлене на задоволення людської потреби у свободі.

2. Обсяг предмета правового регулювання у кримінальному процесі не може бути зменшений, що впливає із доктринального тлумачення нормативних положень Конституції України. Разом з тим таке тлумачення норм останньої не виключає збільшення обсягу предмета кримінально-процесуального регулювання.

3. Аналіз рішень ЄСПЛ свідчить про те, що обсяг предмета правового регулювання КПК 1960 р. та КПК 2012 р. у частині регламентації конвенційних прав і законних інтересів людини є дещо звуженим. Такий стан обумовлений обмеженою регламентацією у кримінально-процесуальному законі можливості задоволення потреби людини у свободі.

Для подальших наукових розвідок можна вказати такі напрями дослідження: 1) співвідношення обсягу предмета кримінально-процесуального регулювання із обсягами предметів правового регулювання інших галузей законодавства; 2) визначення обсягу механізму правового регулювання у кримінальному процесі.

Примітки

1. Підтвердженням цього є використання М. С. Городецькою зазначеного визначення обсягу щодо кримінально-процесуальної компетенції під час дослідження обсягу предмета відання [4, 97–100].
2. Ці потреби виокремлено О. Ф. Скакун [7, 688–689].

Література

1. Концепція реформування кримінальної юстиції України : схвалена Указом Президента України від 8 квіт. 2008 р. № 311/2008 // Офіційний вісник України. — 2008. — № 27. — С. 20-29.
2. Милицин С. Д. Предмет регулювання советского уголовно-процессуального права : монографія / С. Д. Милицин. — Свердловск : Изд-во Урал. ун-та, 1991. — 112 с.
3. Лобойко Л. М. Кримінально-процесуальна компетенція : монографія / Л. М. Лобойко. — Д. : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2006. — 188 с.
4. Городецька М. С. Кримінально-процесуальна компетенція слідчого органів внутрішніх справ : монографія / М. С. Городецька ; за наук. ред. Л. М. Лобойка. — Д. : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ : Ліра-ЛТД, 2010. — 232 с.
5. Лоскутов Т. О. Зміст предмету правового регулювання у кримінальному процесі // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. — 2011. — № 4. — С. 343-352.
6. Лоскутов Т. О. Природа предмета правового регулювання у кримінальному процесі // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. — 2011. — № 3. — С. 288-296.
7. Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : підручник / О. Ф. Скакун. — Вид. 2-ге, переробл. і допов. — Х. : Еспада, 2009. — 752 с.
8. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Клас та інші проти Німеччини» від 6 верес. 1978 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.echr.ru/documents/doc/2461406/2461406.htm.
9. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Броуган та інші проти Сполученого Королівства» від 29 листоп. 1988 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.echr.ru/documents/doc/2461461/2461461.htm.
10. Розовский Б. Г. Ненаучные заметки о некоторых научных проблемах уголовного процесса : эссе / Б. Г. Розовский. — Луганск : РИО ЛАВД, 2004. — 600 с.
11. Конституція України. Конституція Автономної Республіки Крим : зб. нормат. актів. — К. : Юрінком Інтер, 2007. — 96 с.
12. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Волохи проти України» від 2 листоп. 2006 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.khpg.org.ua/index.php?id=1179487257.
13. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Меріт проти України» від 30 берез. 2004 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.helsinki.org.ua/index.php?id=1081156942.
14. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Свершов проти України» від 27 листоп. 2008 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.minjust.gov.ua/0/19615.
15. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651%D0%B0-17.
16. Рішення ЄСПЛ у справі «Саундерс проти Сполученого Королівства» від 17 груд. 1996 р. // Практика Європейського суду з прав людини (питання кримінального судочинства) / уклад. Д. В. Ягунов ; за ред. та вступ. сл. Й. Л. Бронза. — О. : Фенікс, 2010. — С. 110.
17. Рішення ЄСПЛ у справі «Роув и Девис проти Сполученого Королівства» від 16 лют. 2000 р. // Практика Європейського суду з прав людини (питання кримінального судочинства) / уклад. Д. В. Ягунов ; за ред. та вступ. сл. Й. Л. Бронза. — О. : Фенікс, 2010. — С. 86.
18. Рішення ЄСПЛ у справі «Цихановський проти України» від 6 верес. 2007 р. // Практика Європейського суду з прав людини (питання кримінального судочинства) / уклад. Д. В. Ягунов ; за ред. та вступ. сл. Й. Л. Бронза. — О. : Фенікс, 2010. — С. 102.

Анотація

Лоскутов Т. О. Обсяг предмета правового регулювання у кримінальному процесі. — Стаття.

Стаття присвячена дослідженню обсягу предмета правового регулювання у кримінальному процесі. Обґрунтовано, що обсяг предмета правового регулювання КПК у частині регламентації європейських стандартів дотримання прав людини є звуженим.

Ключові слова: обсяг предмета правового регулювання; права і законні інтереси людини; європейські стандарти дотримання прав людини.

Аннотация

Лоскутов Т. А. Объем предмета правового регулирования в уголовном процессе. — Статья. Статья посвящена исследованию объема предмета правового регулирования в уголовном процессе. Обосновано, что объем предмета правового регулирования УПК в части регламентации европейских стандартов соблюдения прав человека является суженым.

Ключевые слова: объем предмета правового регулирования, права и законные интересы человека; европейские стандарты соблюдения прав человека.

Summary

Loskutov T. A. The volume of the subject of legal regulation in the criminal process. — Article. Article is devoted to study the volume of the subject of legal regulation in the criminal process. Proved that the volume of the subject of legal regulation of the CPC in the regulation of the European human rights standards is narrowed.

Keywords: volume of the subject of legal regulation, rights and lawful interests of man; European standards of human rights.

УДК 347.973

Т. М. Кузик

**УЧАСТЬ ПЕРЕКЛАДАЧА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ
ЯК ГАРАНТІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ МОВИ СУДОЧИНСТВА**

Участь перекладача в кримінальному судочинстві нерозривно пов'язана з реалізацією на практиці норм одного із принципів кримінально-процесуального права — принципу мови судочинства. А тому одним із аспектів дослідження процесуального статусу перекладача як учасника кримінального процесу є забезпечення принципу мови судочинства. Це зумовлено тим, що саме процесуальні принципи дають можливість глибше розкрити суть і значення кожної стадії та інституту, правове становище всіх учасників процесу [1, 64]. У зв'язку з цим актуальним є аналіз підстав участі перекладача, що закріплені у кримінально-процесуальному законодавстві України.

Наведеним обумовлена мета дослідження, яка полягає у визначенні та аналізі підстав участі перекладача у кримінальному судочинстві як гарантії забезпечення принципу мови судочинства.

Окремі аспекти участі перекладача у кримінальному процесі як гарантію забезпечення принципу мови судочинства досліджували такі науковці, як М. А. Джафаркулієв, О. П. Головинська, В. Т. Маляренко, М. І. Леоненко, О. П. Кучинська, Г. П. Саркисянц та інші. Незважаючи на це, зміни у кримінально-процесуальному законодавстві України потребують нових наукових розробок з досліджуваного питання.

Під принципом мови судочинства слід розуміти правові вимоги, що визначають порядок використання при провадженні у кримінальних справах державної та інших мов у поєднанні із забезпеченням учасникам процесу права на